

## A nonprofit szektor legfontosabb jellemzői 2012-ben

### A tartalomból

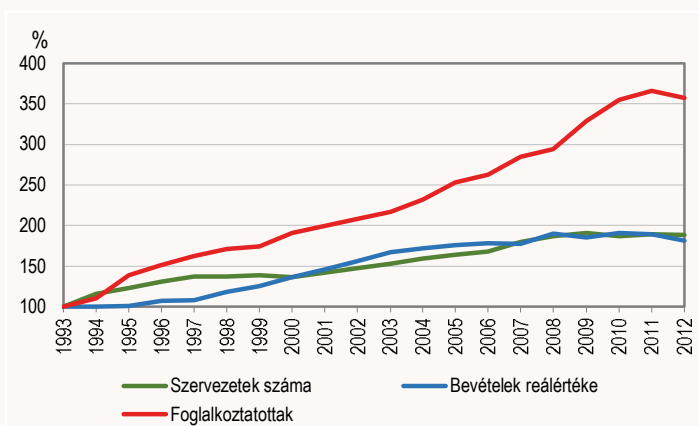
- 1 Méret és szerkezet
- 1 Szervezetek száma
- 1 Gazdasági háttér
- 2 Humán erőforrás
- 3 A nonprofit szektor gazdasági súlya a nemzetgazdaságban
- 3 A klasszikus civil szektor súlya a teljes nonprofit szektoron belül

### Méret és szerkezet

A nonprofit szektor méretének, gazdasági és társadalmi súlyának változását három fontos mutatóval lehet érzékeltetni, a szervezetek és a foglalkoztatottak számával, valamint a bevételek reálértékével. A rendszeres statisztikai megfigyelés kezdete – 1993 – óta ezek értékei ugyan eltérő ütemben és egy-egy év kivételével, folyamatosan növekedtek. 2008 óta ez a tendencia a foglalkoztatottság kivételével igen mérsékeltté vált, 2012-ben először fordult elő, hogy mindhárom görbe lefelé mozdult el az előző évről képest. A szervezetszámnál a fogyás ugyan nem számottevő, de a bevételek reálértéke 4, a munkavállalók száma pedig mintegy 3 százalékkal esett vissza. Ez a szektorszinten tapasztalható visszaesés azonban csak a szolgáltató jellegű, nonprofit gazdasági társaságok körében következett be, náluk mutatható ki a bevételek 10, illetve a foglalkoztatottak 4 százalékos csökkenése anélkül, hogy a számuk változott volna.

1. ábra

### A nonprofit szektor fejlődése, 1993–2012 (1993=100%)



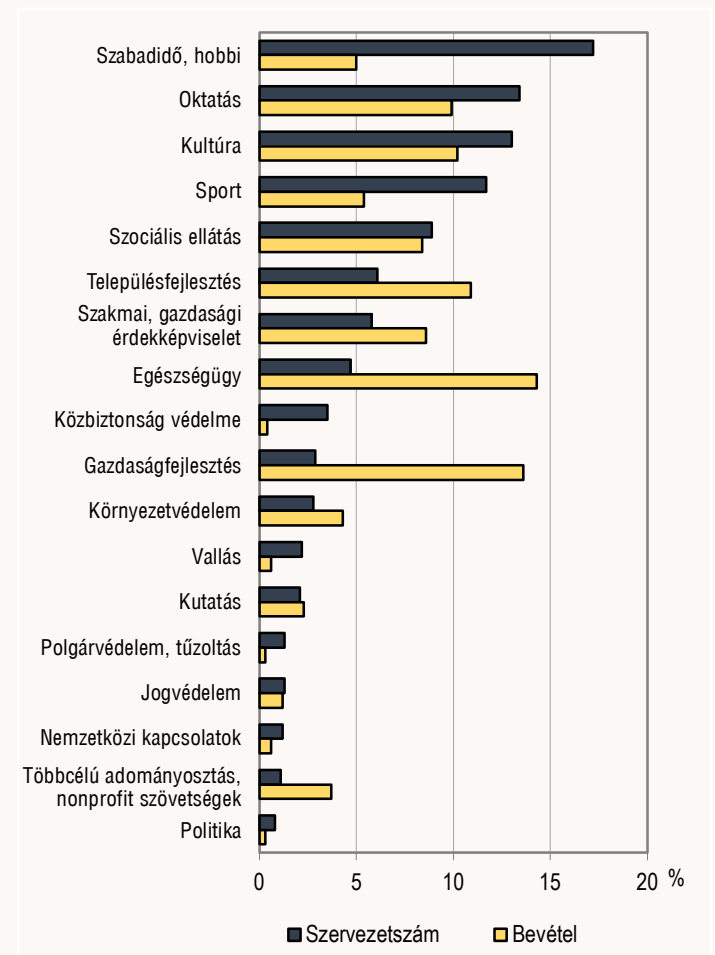
### Szervezetek száma

2012-ben mintegy 65,3 ezer civil és egyéb nonprofit szervezet működött Magyarországon, bő egyharmaduk (23 ezer) alapítványi formában, 42,3 ezer társas nonprofit szervezetként. Az alapítványok 62 százaléka továbbra is három tevékenységi területre: az oktatáshoz (32%), a szociális ellátáshoz (16%) és a kultúrához (14%) köthető. A társas nonprofit szervezetek

körében továbbra is a szabadidős (25%) és a sportegyesületek (16%), valamint a kulturális szervezetek (12%) aránya a legnagyobb. 2011-ben a közhasznú státussal rendelkező szervezetek aránya 51, a kiemelkedően közhasznúvá nyilvánítottaké további 5 százalék volt, 2012-ben a törvényi változás következtében már csak egy fokozat létezett, s az így közhasznúnak minősülő szervezetek részaránya 53 százalék alá süllyedt.

2. ábra

### A nonprofit szervezetek száma és összes bevételük megoszlása tevékenységcsoportok szerint, 2012

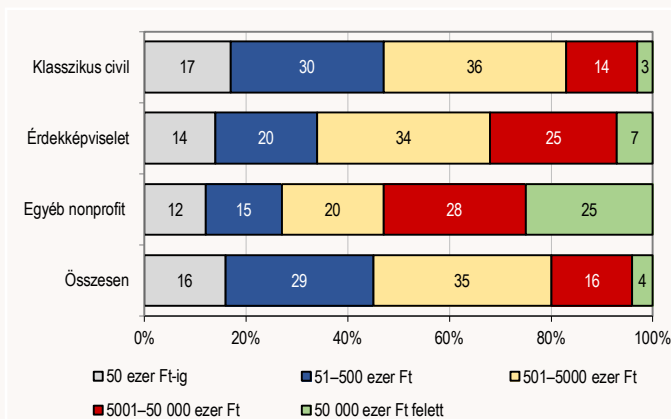


### Gazdasági háttér

A szervezetek 90 százaléka bonyolított teljes pénzforgalmat az adott évben, közel 3–3 százalékuuk csak bevétellel rendelkezett, vagy csak kiadásai voltak, 4 százalékuknál semmilyen pénzügyi tevékenység nem zajlott.

A vizsgált időszakban a *bevételek* összege meghaladta az 1256 milliárd forintot, ez 2011-hez képest folyó áron másfél százalékos növekedést, reálértékben 4 százaléknyi csökkenést jelentett. Emellett az 500 ezer forintnál kisebb bevételű szervezetek aránya, ahogy az előző évben is, 45 százalék fölé emelkedett.

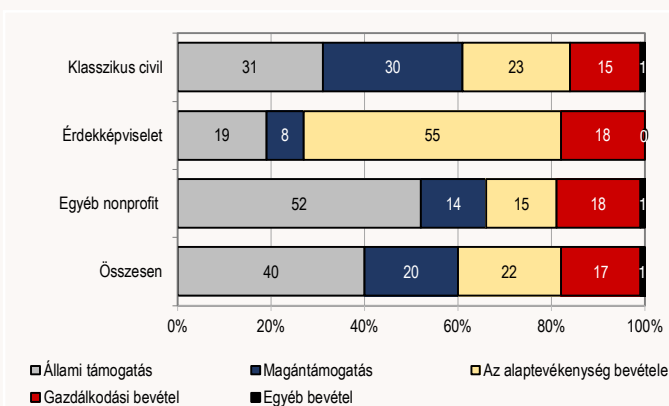
### 3. ábra A nonprofit szervezetek megoszlása bevétel nagyság szerint, 2012



A bevételek településtípus szerinti eloszlását vizsgálva az egyenlőtlenségek évek óta nyomon követhető mérséklődése leáltni látszik; a fővárosban koncentrálódik változatlanul a források 54 százaléka, szemben a községek 6 százaléki részesedésével. A különböző tevékenységcsoportokon belül jelentős eltéréseket tapasztalhatunk a bevételek, illetve a szervezetszám vonatkozásában. A nagyszámú sport- és szabadidős szervezet súlyánál sokkal kisebb arányban részesedik a forrásokból, a gazdaságfejlesztés, valamint az egészségügy területén működő szervezetek pénzügyi helyzete viszont az átlagnál sokkal kedvezőbb.

Csökkenés érzékelhető az állami támogatásokból származó források arányának alakulásában. 2012-ben a teljes szektor bevételeinek 41 százaléka származott állami, vagy önkormányzati költségvetésből, ami a korábbi évhez képest 2 százalékpontos csökkenést jelentett. Ezzel párhuzamosan a magántámogatások aránya 15-ről 20 százalékra, így a szektor 57 százalékos támogatási mutatója<sup>1</sup> 60 százalékra ugrott. Ennek oka az európai uniós, vagyis a külföldi támogatások 2012-es radikális, ám csak a szektor néhány nagy szereplőjét érintő növekedése volt.<sup>2</sup>

### 4. ábra A nonprofit szervezetek bevételeinek megoszlása források szerint, 2012



Az állami hozzájárulás a szektorban 2011-hez képest 10 milliárd forinttal csökkent, ez a nonprofit gazdasági társaságokat és a közalapítványokat érintő 26 milliárdos forráskivonás és a civileknél jelentkező több mint 10 milliárdos többlet egyenlegeként alakult ki. Az utóbbi növekedést viszont

megelőzte e klasszikus civil formáknak tekinthető (magán)alapítványok és egyesületek esetében 2011-ben bekövetkezett 6 milliárd forintos visszaesés. 2012-ben 14,5 ezer szervezet nyert pályázaton összesen 125 milliárd forintot, vagyis a szektorban minden tízedik forint ebben a formában jut el a szervezetekhez. A pályázati bevételek 45 százaléka budapesti nyertesekhez került.

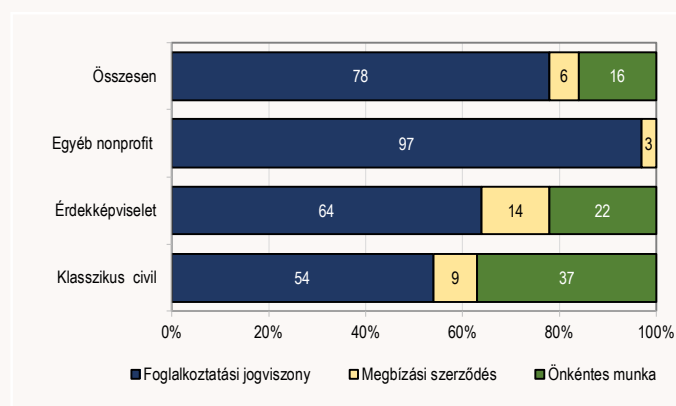
2012-ben több mint 13 ezer szervezet nyújtott pénzbeli vagy természetbeni adományt a lakosság, illetve különféle szervezetek részére. A nonprofit szektorból érkező 133 milliárd forintnyi (ebből 120 milliárd forint pénzbeli) támogatás háromnegyede szervezeteknek, egynegyede pedig magán-személyeknek jutott.

### Humánerőforrás

2011 és 2012 között 4 százalékkal csökkent a nonprofit szektorban munkaviszonnyal rendelkezők száma, az összlétszám 2012-ben meghaladta a 144 ezres értéket. Ez az érték a nemzetgazdaságban foglalkoztatottak<sup>3</sup> majdnem 4 százalékát teszi ki. Ezen belül a főállású, teljes munkaidősök létszáma több mint 95 ezer fő, emellett további 49 ezer munkavállaló dolgozott részmunkaidőben vagy nem főállásban. A szektor együttes teljesítménye így 116,5 ezer számított főállású munkájának felelt meg. A számított főállású foglalkoztatottak 68 százaléka jutott a nonprofit gazdasági társaságokra, és alig több mint egynegyedük egyesületekre vagy alapítványokra. A fizetett alkalmazottak bő kétharmadának a fővárosban és a megyeszékhelyeken tevékenykedő nonprofit szervezetek biztosították munkalehetőséget, községi szervezeteknél csupán 6,5 százalékuk dolgozott. A szektorban mért átlagos, 2,2 milliós forintos bruttó éves bér a nemzetgazdaságban mért átlagos bruttó keresettől 17 százalékkal maradt el.

2012-ben a szektorban tevékenykedő önkéntes segítők becsült száma 504 ezer fő volt. Az általuk teljesített közel 50 millió munkaóra több mint 24 ezer főállású foglalkoztatott munkaidejének felelt meg,<sup>4</sup> munkájuk becsült értéke megközelítette az 54 milliárd forintot. A lakossági segítség különösen a kisebb szervezetek számára bírt nagy jelentőséggel. Az 50 ezer forint alatti bevételi kategóriában az önkéntes munka értéke meghaladta a pénzbevétel 21-szeresét, de az 51 és 500 ezer forint közötti összeggel gazdálkodó szervezetek esetében is több mint kétszeresét.

### 5. ábra A nonprofit szektor humánerőforrásának összetétele munkaidő-fordítás alapján, 2012



A szektorban a szükséges humánerőforrást döntően – négyötöd részben – foglalkoztatással, közel egyhatodát pedig önkéntes segítők bevonásával biztosítják. Bár minden szervezeti forma esetében a fizetett munkavállalók dominálnak, a klasszikus civil szervezeteknél 37 százalékot is eléri az időadományként elkönnyelhető, ingyenes munkavégzés.

<sup>1</sup> Az összes bevételből az összes (állami és magán)támogatás aránya.

<sup>2</sup> A hagyományos statisztikai besorolás értelmében minden külföldi támogatás a magántámogatások között kerül elszámolásra, akkor is, ha más állami, uniós szervtől származik.

<sup>3</sup> A 15–74 év közötti foglalkoztatottak számához viszonyítva (Forrás: Lakossági munkaerő-felvétel).

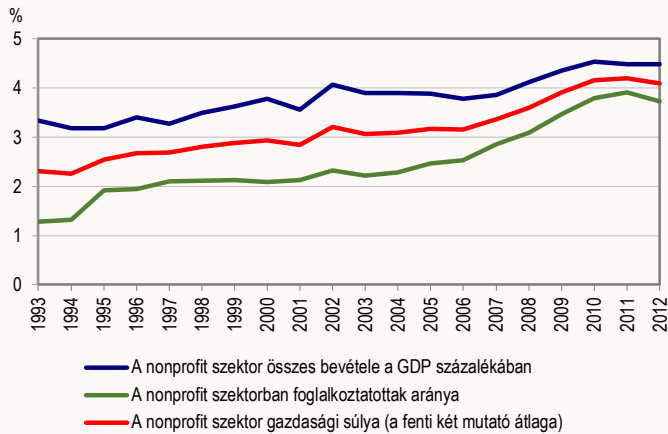
<sup>4</sup> Ez a számított érték fejezi ki, hogy az önkéntesekkel a szervezetek hány főállású teljes munkaidős munkavállalóvá váltanak ki.

**A nonprofit szektor gazdasági súlya a nemzetgazdaságban**

A nonprofit szektor nemzetgazdaságban betöltött szerepéről, a közszolgáltatásban való közvetlen és közvetett részvételéről, a bruttó hazai termékhez való hozzájárulásáról vagy a foglalkoztatási potenciáljáról számos adat áll rendelkezésünkre. Az alábbi ábrában két olyan mutató alakulását követhetjük nyomon, melyek alapján hozzávetőlegesen „lemérhetjük” ennek a szférának a nemzetgazdaságon belüli súlyát.

6. ábra

**A nonprofit szektor súlya a nemzetgazdaságban, 1993–2012 (1993=100%)**



A nonprofit szervezetek összes bevételeinek a teljes GDP-hez viszonyított aránya a húsz év alatt szerényen, éppen harmadával emelkedett, és még mindig jóval 5 százalék alatt van. Sokkal dinamikusabb fejlődés rajzolódik ki a foglalkoztatásban: közel háromszorosra növekedett a szektor munkaerő-piaci részesedése. S miután az országban a teljes foglalkoztatotti létszám ez alatt gyakorlatilag nemigen változott, ez a térhódítás abszolút értelemben is megvalósult.

Ha a két mutató átlagát vesszük, és ezt tekintjük a szektor nemzetgazdaságon belüli súlyának<sup>5</sup>, akkor annyit jelenthetünk ki, hogy ez a súlyarány ugyan folyamatosan nőtt, csaknem megduplázódott, ennek ellenére 2012-ben is csak 4 százalékra becsülhető. A 2007–2011 közötti években mutatkozó erőteljesebb fejlődés ugyan további előrelépést sugallt, azonban 2012-ben némi visszaesés tapasztalható.

**A klasszikus civil szektor súlya a teljes nonprofit szektoron belül**

1993 óta a KSH az adatfelvételt a korábban meghatározott, statisztikai értelemben vett nonprofit szektorra vonatkozóan hajtja végre. A közölt adatok sokféle bontásban, dimenzió mentén elérhetőek. Ugyanakkor határozott igény mutatkozik arra is, hogy a teljes szférán belül – az egyik legfontosabb „alszektorról” – a klasszikus civil szervezetekről ne csak egy jellegzetességük kapcsán tegyünk említést az elemzés során, hanem erről a speciális részhalmastról a legfontosabb információkat külön is foglaljuk össze. Az alábbiakban a legfontosabb mutatók alapján bemutatjuk a klasszikus magánalapítványok és egyesületek alkotta csoport szférán belül betöltött súlyát, teljesítményét, sajátosságait.

A teljes nonprofit szférában 8 szervezet közül 7 a klasszikus civil szektorba tartozott 2012-ben. Közhasznúsági státuszuk szerint arányuk nem marad el az „átlagos” értéktől. A teljes szektoron belül tapasztalt megoszláshoz képest az alapítványok és egyesületek körében a helyi hatókör gyakrabban, az országos ritkábban fordul elő.

<sup>5</sup> Ezt a mutatót nem kívánjuk módszertanilag tudományos tartalommal megtölteni, pusztán a vizuális megjelenítés céljára szolgál. Tisztában vagyunk azzal is, hogy a bevétel és foglalkoztatottság között szoros kapcsolat áll fenn, így nem két független változó átlagáról beszélhetünk.

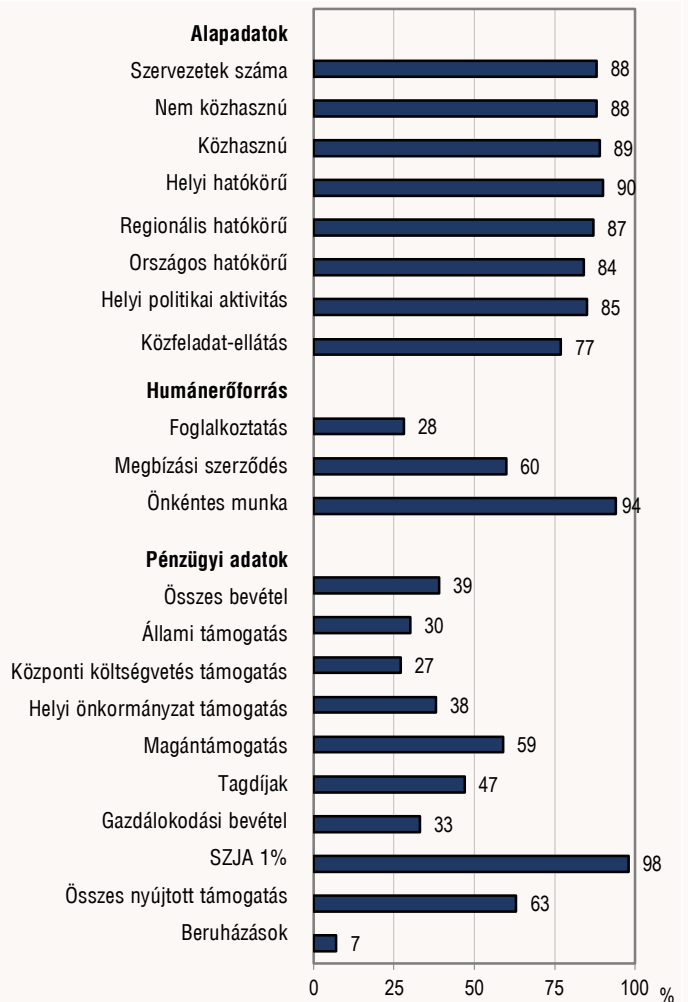
<sup>6</sup> 2010. január 1-je óta a jogi személyiséggel nem rendelkező társadalombiztosítási alapok és az elkülönített állami pénzalapok a központi alrendszer részét képezik, azaz az államháztartás két alrendszeréből áll:

1. központi alrendszer
2. önkormányzati alrendszer.

Humán erőforrásuk mind mennyiségben, mind formájában különbözik a szektor többi részétől. A fizetett munkaerő csupán 28 százaléka dolgozik magánalapítványoknál, egyesületeknél, viszont az önkéntesek teljesítményének 94 százaléka – igazolandó az „önkéntes szektor” elnevezést – itt realizálódik.

7. ábra.

**A klasszikus civil szervezetek szektoron belüli súlyának legfontosabb mutatói, 2012\***



\* A százalékos arányok azt mutatják, hogy a különböző mutatók teljes értékéből (a nonprofit szektor egésze a 100%) mekkora hányad jut együttesen a klasszikus civil szervezetekre.

A bevételeknél viszont „alulreprézantáltság” jellemző, a 88 százaléknyi civil szervezet 2012-ben csak a befolyó összeg 39 százalékaival rendelkezett. A klasszikus szektorban emellett a támogatások összetétele jelentősen eltér a szektorátlagtól; az állami források csak 30 százalékkal járultak hozzá a bevételeikhez (a teljes szektorban mért érték 40%), ezzel szemben a magánszférából érkezett a magánalapítványokhoz minden tíz forintból három–négy forint, míg a teljes szférában csak kettő. Más szavakkal: az állam az összes támogatásának csupán 30 százalékát, a magántámogatók pedig majdnem háromötödét szánták civileknek. Mindez természetesen az alszektorba érkező bevételek, támogatások mennyiségében is megmutatkozik.

Az állami támogatáson belül az államháztartás két alrendszere<sup>6</sup> más-más intenzitással vett részt a klasszikus szervezetek finanszírozásában.

Összességében a központi költségvetés majdnem nyolcszor annyi forintot juttatott a nonprofit szektorba, mint a helyi önkormányzatok; a civilek esetében ez az arány csak nagyjából ötszörös volt. Így tehát a teljes szektorba jutó támogatásokból az előbbi forrás 27, az utóbbiaknak pedig 38 százaléka került civil kedvezményezettekhez.

A jórészt egyesületekből álló klasszikus alszektor vonatkozásában nem meglepő az sem, hogy a tagdíjak szintén az átlagosnál nagyobb súllyal szerepeltek a bevételi források között, valamint az sem, hogy a személyi jövedelemadó 1 százalékából befolyó összegek értelemszerűen kimagasló civil részesedést (98%) mutattak 2012-ben is, hisz ez utóbbi lehetőség

elsősorban éppen ezeknek a szervezeteknek a támogatására jött létre. Az alaptévékenységen kívüli gazdálkodási, vállalkozási bevételek relatíve szerény mértéke szintén természetes jelenség, hiszen ezek csak kiegészítő jellegűek lehetnek a klasszikus civil tevékenység anyagi fedezetének megteremtésében.

A szervezetszámhoz képest alacsonynak tűnő támogatásnyújtási hajlandóság azonban még mindig magasan a teljes szektor átlaga felett volt, ha ezt a 63 százalékos arányt a 39 százaléknyi bevételi hányadukhoz viszonyítjuk. A civil szektor intézményesülésének korlátait, anyagi forrásaik szükségességét mutatja a beruházásokban való elenyésző részarány.

**További információk,  
adatok (linkek):**

[Táblák](#)  
[stADAT táblák](#)

**Elérhetőségek**

[Renata.Nagy@ksh.hu](mailto:Renata.Nagy@ksh.hu)

Telefon: (+36 1) 345 6508

[Istvan.Sebestyen@ksh.hu](mailto:Istvan.Sebestyen@ksh.hu)

Telefon: (+36 1) 345 6704

[Információs szolgálat](#)

Telefon: (+36-1) 345-6789

[www.ksh.hu](http://www.ksh.hu)